

Preek 05-03-2017

Ds Richard Vissinga

Matteüs 4, 1-11

Zondag Invocabit

Lieve gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Lijdenstijd, zeiden we vroeger van de zeven weken voorafgaand aan Pasen. Immers, op de zondagen daarvan werden de verhalen uit de Bijbel waarin het specifiek gaat over het lijden van Jezus gelezen en overdacht.

Veertigdagentijd gingen in de tweede helft van de vorige eeuw die weken naar Pasen toe heten.

Het was - onder invloed van de Liturgische Beweging – een mooie Bijbelse benaming voor de voorbereidingstijd op Pasen. Immers, veertig dagen verblijft Jezus in de woestijn om zich voor te bereiden op zijn roeping en taak. En veertig is het getal van de jaren, die het volk Israel door de woestijn trok op weg naar het Beloofde Land.

Vastentijd, zeggen onze katholieke medegelovigen. Na met Carnaval afscheid genomen te hebben van het volle leven en me het halen van een askruisje op de woensdag erna, vandaar Aswoensdag, staat de voorbereiding op Pasen in het teken van vasten.

Vastentijd. Afgelopen dinsdag werden de koffiedrinkers in de Ontmoetingsruimte van harte gefeliciteerd door twee syrisch-orthodoxe medegelovigen. Niet met een verjaardag of een ander feest, maar met het gedenkwaardige begin van de vastentijd. Gefeliciteerd – geluk ermee – dat deze weken u en jullie dicht bij God mogen brengen.

Want daarover gaat het bij het vasten zoals we dat in de Bijbel tegenkomen. Dichter bij God komen, bij de oorsprong van ons bestaan, bij de zin van ons leven. Ontdekken wat er werkelijk toe doet in ons leven. Waar het ten diepste op aankomt.

Hoe doe je dat? Door je bijvoorbeeld te onthouden van het eten en drinken overdag. Zo brengen veel moslims hun vastenmaand door. Uit wat Matteüs schrijft krijgen we de indruk, dat Jezus niet at gedurende veertig dagen en veertig nachten. Dat is voor gewone mensen niet op te brengen.

Tegenwoordig staat vasten ook in de belangstelling van niet-katholieken, van protestanten en van niet-christenen. Zij kiezen ervoor zich een periode te onthouden van iets wat ze wel gewoon zijn om te doen. Zij onthouden zich bijvoorbeeld van het eten van vlees, van het drinken van alcoholische dranken, van snoepen, van televisiekijken. Ze kiezen daar in vrijheid voor en leggen het en ander niet op. Het kan heel heilzaam zijn om gedurende een bepaalde tijd vaste patronen te doorbreken.

Maar wat van zoveel dingen geldt kan ook met vasten gebeuren. Dat het los raakt van zijn oorspronkelijke bedoeling en een eigen leven gaat leiden.

Daarover is de profeet Jesaja verontwaardigd en verbolgen. Is dát vasten, je onthouden van spijs en drank, je hoofd buigen als een riet en je met een rouwkleed neerleggen in het stof?

En intussen gewoon doorgaan met wat je aan het doen was. Dat kan niet!

Wie vast, probeert juist dicht bij God te komen. Zich te oriënteren op wat hij wil: goedheid en gerechtigheid.

Nog één keer die woorden van daarnet:

Is dit niet het vasten dat ik verkies: misdadige ketenen losmaken, de banden van het juk ontbinden, de verdrukten bevrijden, en ieder juk breken?

Is het niet: je brood delen met de hongerige, onderdak bieden aan armen zonder huis, iemand kleden die naakt rondloopt, je bekommeren om je medemens?

Na zijn doop door Johannes wordt Jezus door de Geest meegevoerd naar de woestijn om door de duivel op de proef gesteld te worden.

Al heel lang, al sinds de eerste eeuwen van onze jaartelling leest de kerk dit evangelie van de verzoeking in de woestijn. Op deze zondag, de eerste zondag van de veertigdagentijd.

De kerk had en heeft daarvoor een goede reden. In de paasnacht werd namelijk de doop bediend. Eén keer per jaar; dus niet zoals bij ons in principe elke zondag gedoopt kan worden.

Nee, dat was vroeger anders. In de veertigdagentijd werden de catechisanten intensief voorbereid op de doop die plaatsvond in de paasnacht. Want in die nacht werd de overgang gevierd van de dood naar het leven, van de duisternis naar het licht, van het oude naar het nieuwe leven. In en aan de dood en de opstanding van Jezus Christus.

De voorbereiding op de doop in de paasnacht begon met de inschrijving op deze eerste zondag.

En met het horen, bestuderen en uitleggen van dit Bijbelgedeelte, de verzoeking in de woestijn.

Direct na zijn doop is Jezus in de woestijn. Jezus trekt zich terug om door gebed en bezinning helder te krijgen wat zijn weg zal zijn.

De woestijn is de plaats waar je op jezelf wordt teruggeworpen. De plaats van de stilte en de eenzaamheid. Waar je je niet langer kunt verstoppen achter de schermen die je in je leven hebt opgetrokken. Waar het erop aankomt. De plaats waar je leert wat het betekent om volk en mens van God te zijn.

Zo verkeert Jezus op de plaats waar geen mens tot je spreekt en geen gebeurtenis je afleidt.

Een harde en zware tijd. Leegte en eenzaamheid. Honger en ongemak. Lange dagen en nog langere nachten. Intensieve concentratie. Gevoeligheid, verscherpt bewustzijn.

Daar hameren woorden in zijn hoofd en trekken beelden aan hem voorbij. Rondom die ene vraag: wat is de weg, wat zal mijn leven zijn?

In de woestijn zal God tot Jezus spreken, zoals eerder tot Mozes en later tot Elia.

En er wordt gesproken in de woestijn. Bijbelteksten, inspirerend en bemoedigend. Woorden die wegen wijzen. Ze spiegelen een grootste toekomst voor. Een toekomst waarin Jezus veel kan betekenen. Hij met zijn grote mogelijkheden, met zijn grote gaven.

Maar is het wel God die spreekt? Of is het een stoorzender? Is het de verwarringmaker, die altijd goed en kwaad door elkaar heen haalt en mensen op kronkelpaden en dwaalwegen brengt?

En hoe kun je dat onderscheiden?

Het is een hachelijk moment geweest in het leven van Jezus, deze veertig dagen en nachten in de woestijn.

Drie keer, zegt het evangelie, is er een crisis geweest. Drie keer heeft Jezus klaar en duidelijk moeten kiezen. Keuzen die zijn weg, die zijn leven voorgoed zouden bepalen.

Van stenen brood maken. Van het dak van de tempel springen. De duivel aanbidden.

De vraag waar je van leeft. Niet van brood alleen, maar van het woord dat uit Gods mond uitgaat.

De vraag naar het vertrouwen. Wie op God vertrouwt, hem zal niets overkomen. Maar je zult de Heer, je God, niet verzoeken. Vertrouwen betekent gehoor geven en gehoorzamen, zelf trouw zijn.

De vraag naar de macht. De Mensenzoon is niet gekomen om te heersen maar om te dienen. De weg van het koninkrijk van God in deze wereld is niet die van de macht en de heerschappij, maar van de kracht van de Geest. Niet van heersen en dwingen, maar van liefde die uitnodigt, ruimte schept en zo mensen verandert.

Jezus blijft overeind in deze verzoeken. Hij gebruikt de woorden uit de Bijbel niet om zijn eigen belang mee te bevestigen, maar als richtingwijzers naar de toekomst van God; als wegwijzers om door de woestijn heen te komen en trouw te blijven aan God en mensen.

Voor de gemeente luistert het net zo nauw.

Wat vangt ze op van Gods woord? Wat is de weg die zij moet gaan?

Ze is immers gemeente van deze Heer Jezus!

Laten we bedenken dat het woord duivel de vertaling is van het griekse woord diabolos.

Dat betekent letterlijk: uiteenwerper. En dat is precies wat hij met Jezus doet: een wig drijven tussen God en Jezus. Zoals hij bij het begin deed tussen God en de vrouw die hij geschapen had, Eva.

Jezus losmaken van God, zijn Vader, zijn Zender. Jezus, die gekomen is om de wil van de Vader te doen.

Jezus, wiens spijs het is zijn wil te doen. Jezus, die niet gekomen is om zichzelf te redden, maar zondaren.

Jezus, die leeft vanuit het vertrouwen waarvan Psalm 91 spreekt: de engelen zullen hem dienen. En omdat hij vanuit dit vertrouwen leeft hoeft hij dat niet te demonstreren.

De duivel - de uiteenwerper. Wie vandaag vindt dat de duivel niet meer past in onze tijd misleidt zichzelf. Uiteenwerpers - ze komen in allerlei gedaantes tot ons. Ze spreken en fluisteren nog net als de slang in dat oude scheppingsverhaal.

Als verbindingen tussen mannen en vrouwen, tussen mensen onder druk gezet worden.

Of tussen bevolkingsgroepen: autochtone en allochtone Nederlanders.

Of als op deze wereld het ene volk zich groot en sterk gaat maken ten koste van andere volken.

Of als mensen zich op zichzelf laten terugwerpen en niet meer beseffen, dat ze onlosmakelijk verbonden zijn met elkaar.

De gemeente van Jezus doorziet dat mechanisme en verzet zich daartegen. Probeert trouw te blijven aan haar roeping. En ze laat zich daarbij inspireren door Jezus, die zich niet van zijn stuk liet brengen. Die trouw bleef aan God en aan de mensen. Die er niet voor terugdeinsde de weg naar het kruis te gaan. Om zo te worden wie hij is: de Redder van de wereld.

En voor ons geldt wat we zingen:

Een mens te zijn op aarde in deze wereldtijd, is leven van genade buiten de eeuwigheid,

is leven van de woorden die opgeschreven staan

en net als Jezus worden die 't ons heeft voorgedaan.

Amen